

מראי מקומות- בבא בתרא קנ"א

דאפי' לא אמרה לעדים דבר, אלא נתנה מתנה סתם ואח"כ נשאת, קרוי' מברחת. וכ' התו"ח דלכן י"ל דנח' רשב"ג ורבנן בזה, דמיירי בלא גליא דעתה, וודאי אנו מבינים שהיא עושה כן להברית נכסיה, אבל המח' הוא אם ברור דכוונתה שלא יהי' זה מתנה גמורה, או דלמא אף דרוצה להברית הנכסים מבעלה, מ"מ רוצה שיהי' זה מתנה גמורה. אבל היכא דגליא דעתה, ודאי כוונתה שלא יהי' מתנה גמורה, דאם דעתה למתנה גמורה, הי' לה לשתוק.

(ה) **אתא רמי בר חמא לקמי' דר' ששת, אוקמי' בנכסי- כ' הקובץ שעורים (תקמ"ז) דלכאור' ביאור בשי' ר' ששת הוא דאינו יכול לחזור אלא אם עמד, דאז הוי' אומדנא דכוונתו לחזור, וכאן לא עמדה. אבל הק', הא אפי' בלא"ה לכאור' יכולה לחזור, דכיון דלא חל הקנין עד לאחר מיתה, א"כ הו"ל כמו לאחר ל', דהדין הוא דיכול לחזור ונותנו למי שירצה, וא"כ למה כאן אינה יכולה לחזור. ודחה דאולי ס"ל כר"ל דאין דיבור מבטל דיבור, ולכן כאן אין שייך לבטל הקנין אלא ע"י האומדנא.**

(ו) **כל שאילו עמד חוזר, חוזר במתנתו- כ' הנמוקי יוסף (עא. בדפיו) דאי"ז כלל גמור, שהרי אם נתן כל נכסיו בקנין מעכשיו, והוא שכ"מ או מצוה מחמת מיתה, דוקא אם עמד הדין הוא דחוזר, אבל אינו יכול לחזור במתנתו. וביאר הקהלות יעקב (מ"א, ד"ה ובזה) דמה דיכול לחזור מראובן לשמעון אינו משום האומדנא, אלא משום דעדיין לא חל הקנין עד לאחר מיתה, וכיון דעדיין לא חל, ממילא יכול לחזור. וא"כ, כשנתן בקנין מעכשיו, דליכא למימר דיכול לחזור בו משום דלא חל הקנין, דהא כשימות יחול הקנין מעכשיו, אז אין שייך לבטל המתנה אלא מדין אומדנא, וזה שייך רק היכא דעמד, דאז הוי' אומדנא דלא הי' כוונתו ליתן המתנה מעיקרא, אבל אם לא עמד, אז לא אמרי' דהי' אומדנא, וכיון שחל הקנין למפרע אינו יכול לחזור בו.**

(א) **בהמה איקרי נכסי דתנן המקדיש נכסיו וכו'-** הק' היד רמה (ק"ד), למה אין פושטין כל מטלטלין מהא דתנן בקידושין נכסים שאין להם אחריות נקנין במשיכה. ות' דמבואר דמתני' דהתם לא מיירי לענין דברים אלו, דלא מיירי לענין זוזי, דהא לא קני המוכר הזוזי עד שקנה הלוקח החפץ, ולא בשטרות, דהא אין שטרות נקנין במסירה גרידא. וגם לא מיירי לענין בהמה, דהא דין קנין בהמה הוא מפורש במשנה שם, וכן לענין עופות דדמי לבהמה, דתרוייהו בעלי חיים הם. וע"כ מה דתנן התם דנכסים שאין להם אחריות נקנין במשיכה, היינו סתם מטלטלין, ולא כל הנ"ל.

(ב) **תפילין איקרי נכסי- הא דאצטריך לאשמעין תפילין, כ' היד רמה (ק"ד) ד"סד"א כיון דמצוה הוא ולא סגיא לי' בלא"ה, כי אמר נכסי לפלניא לאו אדעתא דתפילין קאמר, קמ"ל דכי היכי דגבי מקדיש נכסיו מעלין לו תפיליו, גבי מקנה נמי תפילין בכלל."**

(ג) **ספר תורה מאי, וכו'- פי' הרשב"ם, דלמא מה דתפילין מקרו נכסים היינו משום דמלבוש הם, משא"כ בספר תורה, דמצוה היא ולא נכסי, ואע"פ שיכול למוכרו, מ"מ לאו נכסי הוא. וכ' הב"ח דלא גרסי' הא דאי' בגמ' דכיון דלא מזדבן וכו', וכן משמע דהרשב"ם לא גרסי'. וע' במרדכי (תרכ"ג) דכ' דמביאור של הרשב"ם בשאלת הגמ', לכאור' אין חילוק בין ס"ת לשאר ספרים, דגם שאר ספרים מצוה הם ולא מלבוש. וכ' דהי' יכול לפרש דלא כהרשב"ם, אלא דפשוט דשאר ספרים מקרי נכסי, וכל השאלה הוא רק לענין תפילין וס"ת, דאין הדרך למוכרם (ובזה גם יהי' א"ש טפי גירסא דידן).**

(ד) **אפי' למ"ד מברחת קני, הנ"מ היכא דלא גליא דעתה, וכו'-** הק' התורת חיים, אם לא גליא דעתה, מה שייך לומר דמברחת היא, מהכ"ת בכלל דנתנה לו הנכסים להבריתם, כיון שלא פירשה כן. ות' ע"פ מה שהביא מהמגיד משנה (זכ"י ו') בשם הר"י מיגש,

שכ"מ דלא בעיא קנין, ובכח"ג אם מת קנה. אולם השיג הריטב"א על תי' זו, דמשמע מהמשך הסוגיא דאפי' בלא קנין איכא מ"ד דאם עומד אינו יכול לחזור, אף דמהני הקנין באמירה. ולכן כ' דהנכון הוא דהני רבנן סברי דבכל שכ"מ תקנו רבנן דלקני באמירה, כדי שלא תטרוף דעתו עליו, ואפי' בנותן מחיים לגמרי (ואם עמד אינו חוזר), ולית להו מאי דאמר' דכירושה שויה רבנן [דהיינו, דלית להו דמה דתקנו דמהני באמירה היינו רק אם מהני לאחר מיתה, ועל דרך ירושה, אלא ס"ל דאפי' מחיים מהני מתנת שכ"מ באמירה בעלמא]. אלא דמסקנת הגמ' אינו כן, אלא דלא תקנו רבנן שיועיל באמירה אלא לאחר מיתה וכירושה.

(א) מה גט לאו בר קנין- ע' בקצות (ר"ב, ד') שהביא שי' רש"י דקנין אגב מהני להקנות הגט להאשה, והראשונים השיגו על רש"י בזה, וס"ל דגט אינו נקנה באגב. וכ' הקצות דמבואר מסוגיין דאף לדעת רש"י דקנינים מהני בגט, מ"מ קנין סודר לא מהני, ממה דאמר' דגט לאו בר קנין. ולבאר החילוק, כ' הקצות דאגב הוא קנין דרך נתינה, וחליפין הוא קנין דרך מקח וממכר, וכתוב ונתן בידה, ולכן לא מהני קנין דרך מקח וממכר.

(ז) כי קא שכבה, אמרה ליהוי לעמרם ברי- כ' הריטב"א דיש מדקדקים מכאן דשכ"מ שנתן שטר חוב לחבירו במתנת שכ"מ, אי"צ לומר קני איהו וכל שעבודי, ואנן מתקנינן דיבורי' ואמר' דמשום חליו לא מסיק דיבורי', אבל באמת כוונתו היתה לומר כן. אבל כ' בשם התוס' דמה שלא אמר לא אמר, ואין מוסיפין על דיבורו. ולגבי הא דאימ' דעמרם, כבר כ' הר"ן (קמז:): דבאמת אמרה כן, רק הגמ' לא הביא כל המימרא, דזה לא הי' הענין כאן.

(ח) ליהוי לעמרם ברי- פי' הרשב"ם, כגון שקנו מידה, א"נ בלא קנין, וכגון דלא שיירה מידי. וכ' המהרש"א, דלכאור' מש"כ הרשב"ם דלא שיירה מידי קאי גם אהא דקנו מידה, דאם הי' מתנה במקצת, א"כ לכאור' יהי' שלו אפי' בלא הא דמתנת שכ"מ ככתובין וכמסורין דמי, אע"כ דלא שייר מידי, וא"כ הוי מתנת שכ"מ, ולא חל עד לאחר מיתה. וע"ע ברש"ש שהביא דשי' הרשב"ם הוא דמתנה במקצת בקנין נמי מיקרי מתנת שכ"מ, כדי להיות ככתובין וכמסורין דמי, וא"כ יש לפרש דברי הרשב"ם כפשוטם, דהא כאן מיירי בקנין שטרות, והביא מתוס' לעיל (עז). דאין שטרות נקנין בחליפין, וא"כ כאן אפי' הקנין לא הי' מהני, ושפיר הי' צריך לדין דדברי שכ"מ ככתובין וכמסורין דמי.

(ט) והא לא משך- כ' תוס' לעיל (עו. ד"ה אי) דמשמע מכאן דלא סגי במסירת השטר, אלא כדי לקנות שטר צריך משיכה ג"כ. אולם ע' בחי' הר"ן שם דהבין מסוגיין לא דצריך משיכה עם מסירה, אלא דסגי או במסירה או במשיכה, ומה דאותיות נקנות במסירה לאו דוקא, וסגי גם במשיכה או הגבהה.

(י) הרי היא כמתנת בריא, שאם עמד אינו חוזר, והרי היא כמתנת שכ"מ, דלא בעיא קנין- תמה הריטב"א ע"ז, אם עמד אינו חוזר, היינו משום דמתנה מחיים היא, וא"כ, איך אמרי' דלא בעיא קנין וזוכה באמירה, הרי לא קני באמירה אלא כמתנת שכ"מ שהוא לאחר מיתה, דתקנתא דרבנן הוא דעבדוה כירושה. והביא שיש מתרצים דלצדדין קתני, הרי הוא כמתנת בריא שאם עמד אינו חוזר, והיינו היכא דעשה מעשה קנין, והרי היא כמתנת